

Рік XVII. Нью Йорк. Четвер, 4-го Падолиста 1909. Число 43

Vol. XVII. New York, N. Y. Thursday, November 4, 1909. No. 43.

Від Головного Уряду Р. Н. Союзу в Америці.**Розмет Р. Н. С. за місяць Жовтень 1909**Розхід за місяць Жовтень с. р. єсть: За помер-
лих членів або їх жінок і за случаї каліцтва:

Від. 82. Войтко Іван, ум. 4,9 1909.	\$1000.00
„ 171. Федько Николай, ум. 9,9 1909.	500.00
„ 196. Міжичко Іван, ум. 14,9 1909.	1000.00
„ 108. Ярош Михайл, ум. 29,9 1909.	500.00
„ 78. Вацура Осиф, ум. 30,9 1909.	1000.00
„ 34. Гатала Михайл, ум. 4,10 1909.	1000.00
„ 63. Красівський Андрей, ум. 8,10 '09.	1000.00
„ 3. Гуль Яків, ум. 14,10 '09.	1000.00
„ 207. Ліпінська Конст. ж. Антонія 8,10 '09.	200.00
„ 81. Дурделя Михалина, ж. Осифа 26,10 '09.	400.00
„ 63. Бурка Текля, ж. Андрея (ст.) 5,10 '09.	400.00
„ 5. Бакош Марія, ж. Петра, ум. 16,10 '09.	400.00
„ 124. Фециш Гелена, ж. Осифа, ум. 16,6 '09.	200.00
„ 67. Старух Марія, ж. Леона, ум. 18,3 '09.	400.00

Виплачено за помочи на суму	\$9,000.00
Платня головних урядників за Жовтень	190.00
Адміністрація Союзу за Жовтень	131.50
Кошта річного засідання Р. Н. С.	300.00

Весь розхід виносить \$9,621.50

Розмет платить 10,454 членів на ціле посмертне
(кождий по 86 цнт.) і 1473 членів на пів посмерт-
ного (кождий по 43 цнт.)Крім того кождий член платить за орган „Р. Н.
Союзу“ по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 цен-
ти, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних
по 1 центі.Член на ціле посмертне платить 1.00 дол. а на
половину посмертного 57 центів.А. Шаршонь, гол. касієр. С. Ядловський, гол. секр.
Дм. Капітула, гол. предсід.**Протокол****з річного засідання Головного Уряду Р. Н. Союзу,
відбувшого ся на днях 8., 9. і 10. вересня
1909 р. в Chicago, Ills.**

(Дальше.)

Дискусія над справозданем.Сейчас по справозданню Менеджера Свободи, п.
Т. Кульчицький Головний Місто-предсідатель Союзу
забрав слово і заявив, що він бачив лист у одного чо-
ловіка в Pittsburg, Pa. в котрім Др. Сіменович пи-
сав, що компаністи купили Свободу від п. Ардана за
\$10,000 а Союз заплатив компаністам понад \$16000.00.На се заявив п. Ядловський і п. Кирчов, що др.
Сіменович мусить доказати сего, що писав, бо в про-
тивнім разі буде завізваний судово до відвічальности.
По довшій дискусії ухвалено вибрати 5-членовий комі-
тет, котрий має удати ся до др. Сіменовича і пере-
конати ся о правдивості згаданого листу.До комітету вибрано: О. Добротвора, Петра Яре-
му, Т. Кульчицького, К. Кирчова і С. Ядловського.Дальше наступила дебата над тим, який зиск має
Р. Н. Союз з бізнесу банкового і шифкартового який
провадить ся в офісі „Свободи“.П. Кирчов заявив, що за послідний рік не було
з сего бізнесу жадного зарібку, понеже тепер вийшло
право, котре наказує кождому чоловікови, котрий
провадить банківний бізнес зложити кавцію (бонд) в
сумі \$15,000.00. За премію від такого бонду треба в
Нью Йорку заплатити \$200.00 готівки, а крім сего
постарати ся о найменше 13,000 поруки в недвижимої
мастку для тої компанії, що складає бонд.Вкінці ухвалено, що контрольна комісія має пе-
реглянути всі книжки банкові, а п. Кирчов згодив ся
половину чистого зарібку віддати до каси Р. Н. Союзу.На внесенє п. Шаршоня ухвалено, що і на бу-
дуче половина чистого доходу з банку бізнесового
має іти до Каси Р. Н. Союзу на що п. Кирчов
згодив ся.Дальше на внесенє о. Добротвора ухвалено, що
Менеджер друкарні має предложити усі квіти (ре-
сітки) посортовані після позицій записуваних в книжках,
а не уложені після дат, за всі важнійші виплати за
послідний рік, найближшій контролю, з винятком ма-
лих виплат, за котрі п. Кирчов жадних ресіток не
міг отримати. На тім, позаяк була вже осьма година
вечер, закінчено наради молитвою „Достойно єсть“.**Другий день.**Точно о осьмій годині рано, по молитві „Царю
Небесний“ вітворив засіданє Голов. Предсідатель Р.
Н. Союзу.Позаяк п. Ярема заслаб, то на його місце до
комітету до Др. Сіменовича вибрано п. Чегіна.

Вивязала ся дискусія над редагованєм Свободи.

О. Балог заявив, що Свобода пише за мало ре-
лігійно, та що поміщує статі як: „Про конець сьві-
та“, „Мова Мадл“ і т. п. котрі ширять згіршене
поміж темним народом і противлять ся науці релігії.На се відповів о. Понятишин, Директор друкарні
„Свободи“, що згадані статі були чисто наукові і на-
віть в найменшій точці не противили ся догматам ві-
ри. По довшій дебаті на внесенє п. Ядловського у-
хвалено, що „Свобода“ на будуче мусить завсїгда
мати на цілі найперше справу народну, а доперва
відтак має помагати „Душпастирови“ в сповнюваню
його задачі релігійної, але місто статей так високо
наукових як „Про конець сьвіта“, які — можливо
темні, непросвічені люди можуть собі фальшиво тов-
кувати, має поміщувати більше статі гісторичного
змісту. (Дальше буде).**Можлива цлова війна.**Головним атракційним пунктом та агітаційним
товчком в тамтогорічній виборчій кампанії зі сторони
реpublicанської партії була дана виборцям обіцянка
зміни цлової тарифи. І під кликом зміни цлової та-
рифи вийшов президентом Злучених Держав кандидат
реpublicанської партії, Тафт.І сего року дійсно з великим трудом наступили
уродини нової, тепер обовязуючої цлової тарифи. Але
ухвалена в сїм році цлова тарифа зовсім не відповіла
покладанім у ню надїям. Горожани побачили, що во-
на не лиш, що не запобігне давньому лихови, але на-
кладає на їх плечі нові тягарі, ще більше віддає їх
на ласку і неласку тростам. В наслідок тарифи му-
сять наступити опять загальне подорожінє. Та не
лиш горожани Злучених Держав суть цілковито не-
вдоволені — се невдоволенє слідно і у посторонніх
держав а спеціально в Канаді, з якою грозить поваж-
на небезпека цлової війни.Нова тарифа іменно накладає високі цла на про-
дукти привожені з Канади до Злучених Держав. Ви-
сокими цлами передовсім обнято шкіри і збіже, два
головні вивозові артикули, якими розпоряджує Кана-
да. Се — річ природна — незвичайно шкодить кана-
дійському промислови, позаяк тамошнє збіже приве-
зене тут по оплаченю високого цла на границі,
коштувалоб значно більше, як збіже продукowane на
місці, то є в Зл. Державах. В сей спосіб рільник
канадійський стратив один важний ринок збуту.Річ природна, що діткнені безпосередно оттоку
новою цловою тарифою Канадійці відплатять тою самою
монетою.Те саме було уже і передше. Коли в 1896 році
ухвалено тарифу, так зовиму „Dingley law“ (вона
обовязувала до тепер) у якій наложено на канад.
продукти деякі цла, та пораз перший введено в жите
принцип „брати все а в замін не давати нічого“, мимо
того, що було загально відомо, що Канадійці хотіли
зі Злученими Державами вільної торгівлі, то є без
ніякого цла на границі, то сї жаданя Канадійців
цілковито зїгноровано.

Наслідки не дали на себе довго ждати.

Від року 1896 Канада кілька разів відкидала
американські проєкти що до згоди та улегченя замін-
ної торгівлі, а в рік опісля то є 1897 р. віддячила ся
Злученим Державам „з чубком“ ухвалюючи зі своєї
сторони цла від американських товарів а рівночасно
зменчуючи цла від англійських товарів (з Європи) о
12½ процент. В році 1898 Канада дальше зменчила
цло від англійських товарів на 25 пр., в 1900 р. на
33 пр. а в 1908 році приняла Канада зовсім нову
цлову тарифу, у якій цло від англ. товарів зменчено
до 40 процент.Сего року скликано опять канадійський парламент
до Оттави на початок сего місяця та загально воро-
жать, що Канада відповість дальшою війною на нову
тарифу американську (Раун-а) ухвалену сего року в
Вашингтоні і цлова війна розпочне ся на добре.

А на сій війні опять найгірше вийдуть робітники.

Дотеперішня цлова війна Канади зі Злученими
Державами вже вийшла тільки в користь Канади.
Доказує сего неопровержимо звіт юнії промисловців
стейту Ілінойс, який каже, що за послідних 10 літ
122 найбільших промислових фірм, хочаби обійти цло
на канадійській границі, заложило філії своїх фабрик
в Канаді. В додатку в самім 1907 році перенесло ся
60,000 Американців в Канаду, ввозячи зі собою май-
на на 49 мільонів доларів. Великі фірми американські
переконали ся, що для них далеко зисковійше за-
кладати фабрики в Канаді, ніж виробляти товар в
Злучених Державах та платити високі цла, щоби сей
товар продати в Канаді.Коли Канада сего року опять підвисить цло від
американських товарів, то наслідок буде тільки той,
що ще більше число фабрикантів американських не-
закладає в Канаді свої філії, збогачуючи Канаду а
відбираючи зарібток американським робітникам.Деякі експерти в справах цла незвичайно обавля-
ють ся подібної війни з Канадою, яка вийде пере-
довсім в некористь американських робітників, та на-
кликують до уступленя. Се зележати-ме виключно
тільки від становища президента Тафта, позаяк він
на підставі ухвали конгресу має рішити, чи цла
установлені через яку небудь державу на американ-
ські товари суть незвичайно високі і чи рівнож такі
самі цла мають ввійти в жите проти товарів даної
держави.

За пару днів одже усе рішить ся.

В дальшій тягу така сама цлова війна є можлива
також з Францією і Німеччиною. На товари спрово-
джувані з Франції тогорічна тарифа наложила більше
цло, як до тепер, а цлова умова з Німеччиною сего
року кінчить ся, отже і сї товари будуть підлягати
вишньому цлови — що фабрикантам обох країн є вель-
ми не в смак. Можемо отже ождати великих кло-
потів по причині нової цлової тарифи, ухваленої для
добра декількох тільки фабрикантів...І сї фабриканти з чужоземними почнуть бити ся
— а робітників будуть боліти чуби.

Богдан Хмельницький український Гетьман.

Початок повстання й битва на Жовтих Водах та під Корсунем.

(Дальше.)

Тим часом львівський губернатор розказав запалити передмістя, щоб козаки в них не засиділи ся. Наоколо міста запалили хати, а люди втікали одні до Хмельницького а другі до міста. Народу збігло ся до міста сила. Почав ся голод, а далі мор (зараза). Селяни скупились в монастирях. Польські чернці, бернардини вигадали таку штуку: накрили два столи в суботу, один пісний для католиків, другий скоромний для Українців. Тільки що Українці відріжнились від Поляків, бернардини почали викликати по одному Українцеві на монастирське подвір'я і веліли кожному заглянути в криницю. Чоловік вихиляв ся а здоровий чернець-гайдамака стинав йому голову і вкидав його тіло в криницю. Вже кількох людей пропало, і Українці догадали ся, що люди не вертають ся назад, з криком утікли з монастиря, перелізли через стіни і поутікали до Хмельницького. Хмельницький хотів спалити місто. Козаки почали підступати під замок, що стояв на Лисій горі. Польські міщани мусіли піддатись, і галицькі селяни вбігли на замок і вирізали їх усіх. Хмельницький звелів пускати в місто бомби. Бомби запалили жидівську школу. Православний львівський владика післав лист до Хмельницького, а міщани почали вночі збиратись по хатах, і навіть один з них, Юрій Коваль виливав кулі; вони хотіли пристати до козаків. Тоді Поляки вислали послів до Хмельницького і обіцяли заплатити 200 тисяч золотих. В місті не знайшло ся так багато грошей, і купці й католицькі монастирі мусіли давати срібні посудини, матері, сукно і все, що мали. І Хмельницький відступив від Львова та пішов на Замость. По цілій Холмщині розійшли ся гайдамацькі загони і вирізували Поляків та Жидів. Кругом Замостя були дуже міцні й такі товсті мури, що зверху можна було обернутись возом з шістьма кіньми. В місті сиділа польська шляхта. Хмельницькому не хотіло ся займати міста, не хотіло ся сварити з будучим польським королем.

Він почав переговорюватись з панами, і тільки дурно гаїв час. Чорнота почав тоді нарікати на Хмельницького: „щось уже гетьман дуже кумаєть ся з панами і дурно гаїть ся під містом. Ми розбили польське військо і не-вжеж таки не візьмемо Замостя!“ говорив Чорнота. Хмельницький поважав Чорноту, й послухав його: він звелів зробити „гуляй-городини“, такі великі хати з колодок на колесах. В тих гуляй-городинах поставили коші з землею, щоб там застрягали польські кулі, поставили армати, наставили народа і покотили під стіну. Одначе Поляки порозбивали гуляй-городини. Хмельницький згодив ся на мир, зажадавши 20 тисяч золотих. Пани заплатили і Хмельницький звелів випускати людей з міста і навіть торгувати з козаками тим добром, що вони набрали в панів під Пілявою та у Львові. Пани купували у козаків дуже дешево товар, срібну посуду і всяке добро.

Ще підступаючи під Замость, Хмельницький післав до Варшави чотирох послів з листом до панів. В тім листі писав Богдан, що козаки хотять мати за короля Володиславового брата, Івана Казимира, і тоді вони пристануть на мир. Тим часом пани й справді вибрали королем Яна Казимира і зараз дали о тім знати Хмельницькому. Дев'ятнадцятого падолиста прибув до козаків посол від нового короля, православний пан, Яків Смяровський. Козаки стрілили його з знаменами, били в казани, грали на трубах, стріляли з гармат. Король писав до Хмельницького гордо, по колівськи, велів йому перестати воювати з Польщею, вернути з військом на Україну і там дождати королівських послів чи комісарів, щоб почати переговори. Гетьман був дуже веселий і пив з послом за здоров'я короля.

Дня 24-го падолиста козаки вдарили з армат, зняли ся з місця і відступили на Україну. Замостеські пани вийшли з міста і дивувались, як Хмельницький, маючи тільки військо, не хотів брати Замостя. „Мабуть Бог післав на Хмельницького сліпоту, коли він з такою силою військо не заняв Варшави і не спалив цілої Польщі“, говорили пани. І справді було чому дивуватись. Певно він не послухав Чорноти й народа та послухав Виговського й інших українських панів, що обставали за Поляками і хотіли мира з польськими панами. А може в нього тоді ще й не було думки зовсім відірвати Україну від Польщі.

Постав новий тисяч шістьсот сорок і дев'ятий (1649) рік, славний рік для Хмельницького й України. Козаки з честю вертались на Україну. Нарід повиганяв панів і перестав робити панщину. Ні одного Жида не було на Україні. По новім році, чи сьв. Василію, Хмельницький прибув до Києва. В Києві дозволили в дзони, стріляли з гармат. Велика сила на-

рода вийшла на зустріч Хмельницькому. З уською козацькою старшиною Богдан в'їхав в Київ через давні Золоті ворота князя Ярослава. Коло сьв. Софії його стрітив митрополит та духовенство, школярі з академії співали йому латинські й українські вірші. Сам гетьман від того часу дуже змінив ся, часом постив, молив ся, довго лежав перед образами в церкві, а часом радив ся з чарівницями і держав їх при собі аж три. Він почав пити і часом був дуже лихий на козаків, а часом обходив ся дуже ласкаво. Часом співав він українські думи, які сам собі укладав.

З Києва Хмельницький поїхав до Переяслава; сюди почали прибувати до нього послы з сусідніх царств. Туреччина, Молдавія, Волохи, Угри і Московщина прислали до нього своїх послів: вони з'єднували собі ласку, бо знали, що в його руках була сила; вони сподівали ся, що він може незабаром стане гетьманом самостійного українського царства.

Турецький султан, Магомет Четвертий, прислав до Хмельницького посла Агу-Османа, для переговорів. Хмельницький просив Турків дати йому поміч проти Польщі, а за те обіцяв Туркам платити грішми що року, як Україна стане самостійним, царством, ще й віддати Туркам частину Польщі, по Люблинь. Молдавський господар Лупула бояв ся своїх бояр і просив у Хмельницького війська. Хмельницький післав у Молдавію свого сина, Тимоша. В Лупула була гарна дочка, Олександра, і Богдан задумав висватати її за Тимоша. Семиградський угорський князь Стефан Ракочі прислав свого посла і обіцяв разом з козаками виступити проти Польщі. Після всіх, приїхав й московський посол і привіз Богданови від царя дари. Хмельницький приймив чужоземських послів по просту; він трактував їх в золотих чарах простою горівкою, сам набивав ім люльки тютюном, а його жінка убравшись в дорогу одіж, розтирала своєму чоловікові в мисці тютюн.

Тільки ще не було послів з Польщі. Хмельницькому дуже хотілось, щоб чужоземські послы побачили, як горді польські пани будуть просити ласки й мира у козаків, котрих передше мали нізачо. Ще після Маланки, король післав в Варшави послів з бунчуком і гетьманською булавою для Хмельницького. Булаву віз старий воєвода Адам Кисіль, князь Четвертинський і інші польські пани. Вони доїхали до річки Случі на Волині, і не могли далі їхати; гайдамачина на Україні не переставала робити своє діло. Хмельницький післав полковника Тишу з козаками, щоб вони провели послів і оборонили їх перед народом.

В п'ятницю, дня 9-го лютого, ирїхали послы в Переяслав. Хмельницький з полковниками вїхав ім на стрічу за місто. Перед ним несли бунчуки і червону польську хоругву; тим він налякав Ляхів, що він уже й без королівської ласки давно вибраний гетьманом козаками й народом. Він знав, що пани везуть йому гетьманську булаву.

Польські послы вїхали в місто і зараз поїхали на обід до Хмельницького. Там вони застали чужоземських послів.

Щоб покепкувати трохи над панами, Хмельницький оповістив ім, що буде приймати від них королівську грамоту і гетьманську булаву на майдані. Йому хотілось насміятись з них перед чужоземськими послами і перед народом. Пани обидились, та мусіли покоритись.

Дня 10-го лютого, о дванадцятій годині в полудне, Хмельницький з церемонією вийшов на майдан. На ньому був дорогий кожух з соболів, критий матерією цеглястої краски. Гетьман був прикритий бунчуками. Наоколо него стояли полковники з своїми булавами чи з пірначами, і вся козацька старшина. Козаки і нарід залили майдан й улиці, вкрили дахи на хатах. Тут стояли й чужоземські послы, козаки заграли на трубах та на бубнах. Кисіль приступив до Хмельницького і в одній руці тримав королівську грамоту а в другій гетьманську булаву, обсипану дорогими каміннями.

„Его Величество — почав Кисіль — посилає ясновельможному гетьманови і всему запорожському війську свою королівську ласку“. Один полковник викопив ся і перебив його слова, промовивши: „король, як король, але ви, королата, вже геть-то напугубурили; а ти Кисілю, наша кість, відцурав ся нас та пристав до ляхів“.

Хмельницький звелів йому замовчати.

Тоді Кисіль подав Хмельницькому грамоту на гетьманство й булаву, а його небіж червону хоругву з білим орлом. Хмельницький взяв те все й подякував. Грамоту голосно прочитали народови. Народ закричав: „нащо ви, ляхи, принесли нам ті цяцьки. Знаємо вас! хочете знов нас приборкати в неволю“. Полковник Джеджалик виступив на середину і промовив: „хотять нас піймати, щоб ми знов наділи панське ярмо. Нехай слизнуть ваші солодкі дари: майте все собі свою Польщу, а Україна нехай зістане нам, козакам“.

Хмельницький накричав на нього і він замовк.

Після церемонії Хмельницький запросив послів до себе на обід. За обідом почала ся розмова про недавню колотнечу з ляхами. Хмельницький гримав на панів і домагав ся, щоб йому віддали Чаплинського і покарали Вишневецького. Він нарікав, що й в той час Радзівіл й інші пани нападали на міста, на Мизир, де сидів загон Міхненка, на Бинів в Білій Русі, де був Гаркуша, і вирізали людей. Один ксьондз, Лентовський, що приїхав з послами, обізвав ся до Хмельницького: „Ваша вельможність! може ті вісти з Поліся не зовсім правдиві“.

Тоді чигиринський полковник Вешняк крикнув на него: „Мовчи, пане! чи твоє діло нам завдавати брехню? Ходи пане на двір, я там тебе навчу, як запорожських полковників шанувати“.

Так витали козаки польських послів. Нічого було й думати про мир.

На другий день просив Кисіль Хмельницького до себе на обід.

Хмельницький приїхав до него з полковниками аж вечером. Всі були вже трохи п'яні. Почала ся знов нелюба розмова. Хмельницький жартуючи, крикнув до Кисілевої жінки: „відкажіть ся, ви, добрі, православні пани, від Ляхів і позістаньте з нами, козаками. Згине лядська земля, а Україна буде в тім року панувати“.

Поглузувавши над панами, Хмельницький вернув ся до дому.

Другого дня Кисіль післав свого небожа й князя Четвертинського спитати, коли піchnуть ся переговори. „Завтра буде справа й розправа — сказав Хмельницький, — бо я тепер п'яний: угорського посла ви-ряжаю. А вам скажу просто, що з вашої комісії нічого не буде. Війна начнеть ся за два або три тижні. Переверну вас, усіх Ляхів, до гори ногами, і подопчу так, що будете під моїми ногами, ще й турецькому цареві в неволю віддам. Я хоч собі малий чоловік, але мені так Бог дав, що я тепер єдиновладний самодержавець український; з тим і йдїть: завтра буде справа й розправа“.

Дня 23-го лютого, Кисіль з послами знов пішов до Хмельницького і почав йому говорити про переговори. Хмельницький відказав йому: „Шкода й говорити. Був час говорити, коли пани гонили мене по Дніпру й за Дніпром, і як я бив панів і на Жовтих Водах, і під Корсунем і під Пілявою. Тепер я вже доказав те, об чім й не мислив, докажу ще й те, що замислив. Вибю з лядської неволі увесь український народ. Допоможе мені вся чернь по Люблинь й Краків, а я від неї не відступлюсь. Двіста, триста тисяч війська мати му. Орда стоїть в поготові. Доволі буде мені землі по Холм, по Львів, та по Галич. А ставши над річкою Вислою, скажу ляхам: „сидїть ляхи! мовчїть ляхи! Не зістанеть ся ні одного князя, ні шляхтича на Україні“.

Промовляючи ті слова, Хмельницький зіскакував з місця, тупотів ногами, рвав на собі волося. Ляхи здеревіли, чуючи ті слова.

Після такої речі, Хмельницький нагодував Поляків поганим обідом, і вони пішли до дому. Після того, Хмельницький не псзволив їх пускати до себе.

Послы боялись, щоб їх не згубили зі світа. Але вони просили Виговського, щоб він вставив ся за ними перед гетьманом. Хмельницький знов покликав їх до себе. Кинувши ім пятака в очі, Хмельницький витягнув з під килима, що ним був накритий стіл, лист. Там були написані точки згоди з Польщею:

Київський митрополит нехай буде мати перше місце після польського митрополита.

На Україні й Білій Русі воєводи, каштеляни повинні бути Українці.

Запорожське військо на всій Україні повинно зістатись з своїми давніми вольностями.

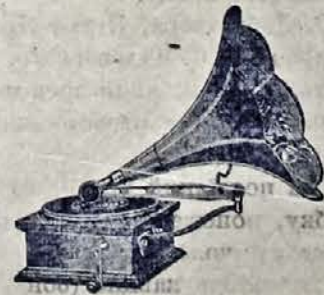
Козацький гетьман буде мати справу тільки з королем.

Жида з усеї України нехай зараз виступають.

Ярема Вишневецький нехай ніколи не мати ме в руках війська.

Послы прочитали точки і тільки плечима здвигнули.

(Дальше буде).

Спеціальна оферта.

Саме тепер трапляєсь Вам рідка нагода купити „Globe“ ФОНОГРАФ разом з 12 ріжними співками по ціні лише: \$14.75.

Так приступну оферту даємо тому, бо хочемо загаль зацікавити в наших нових українських рекордах. На обох сторонах плити суть відмінні виїмки (місця). Наш „GLOBE“ фонограф є прекрасною подорожньою, швидкопереміняючою конструкцією, в трубію цвітистою приємною і в плитою 10 цаловою.

Ждайте нашого Каталогу українських і польських рекордів 10 цалових в ціні 65 цент. за штуку. Если Вам наш товар не до вподоби, звертаєм гроші назад. Прощу писати польськими буквами.

Globe Record and Supply Co.,
213—215 East 4th Street,
NEW YORK, N. Y.

„ГЕЙ ХТО З „СІЧИ“ ОЗОВИ СЯ!“

Такими словами розпочав д. А. Маланчук, кошовий (?) в ч. 41 Союзу, відозву до Січей, товариств ім. Шевченка і Січинського. Задачу відозви єсть скликати „Січовий з'їзд“ Січей і інших товариств, щоби порозуміти ся одні з другими і спільними силами здобути собі лутшу долю. Ідеальні замисли. Чи буде хто тому перечити? Гадаю, що ні! Хто-ж не хоче нині лутшої долі і хто за її поправу не береться?

Повстали різні партії, різні товариства, котрі я-зиками та на папери ведуть завзяту борбу за лутшу долю. Але що-ж з того? А маємо вже соціалістів, клерикалів, радикалів, евангелістів, пресвітеріанів, гайдамаків, січовиків запорожців і всякі відміни так національні як і релігійні, маємо всяку мішанину а всі боряться о лутшу долю. А її як нема, так нема та і не видно. Але місто лутшої долі маємо колотнечі, заверуху, борбу, та всякі плюгавства.

Чи се „прадідна клятва“ після рецепти о. Кубека? Гадаю, що ні! Не гріх прадідів тяжить на нас, але тяжать на нас наші тяжкі, великі гріхи а се є: хожене маївцями, блукане без ціли, вештане ся по чужих кошарах, витиране чужих кутів мимо того, що свого повно сьмітя, наша байдужність, наша обоятність, заскоружність, старо-руський консерватизм та і навіть (простіть, та небийте за правду) наша безідейність. Ми потрафимо показати на другого працюючого пальцем та виказати блуди его, хотий самі не будемо нічого робити. Ми видимо найменшії гріхи у других але не хочемо знати про великі свої. Видимо тріску в оці брата свого, а не видимо полїна в оці своїм.

Ми боремо ся за лутшу долю, але з ким? З вітраками! Ми та воюючи армія, котра ставить всі свої сили против горетки ворога, не зважаючи на се, що ворог дав нам забавку, щоби нашу увагу звернути в одно місце а тимчасом перекинути цілу свою могутню армію на плечі і знищити нас до нащадку.

Дальше, часть нашого народу не видить свого ворога ніде більш лишень, як говорить д. Кошовий Маланчук — „в чорноризниках“ — попах. Чи так справді єсть поговоримо о сїм.

На початку кілька слів д. Кошовому.

У Вас „чорноризники“ єсть вороги народу через се, що „они старають ся своїми науками нас дальше держати в темноті.“ Як ви ходите з Вашої дописи, то науки голошені святицями Вам не до смаку. Наука церкви після Вашої гадки, затемнює нарід. На се не стану відповідати, бо мені годі сїпного зробити видоцим. Годі перекопу-

вати мені такого, котрий в своїй мудрости дотер аж до того, що відкидає а рїгїгї церков і її науку. Я осьмілюсь попросити д. кошовий Вас о тое, щобиєте ласкаво відповіли мені на се: чому то Ви робите проти своїх переконань. Ось послухайте. Довелось мені видіти взорець печати тов. Січ, котрого д. Маланчук єсть кошовим. На ній єсть така напись: „Патроном Січи єв. Юрій.“ Як то погодити одно з другим? Кричите проти науки церкви, а тут вибираєте єв. Юрія патроном Січи. Чи не помішалисье добродію?!

Дальше говорите д. кошовий, що святицїники роблять роздір між народом та справи народні ім байдужні. Відай Ви знаєте, що критикувати потрафить і найбільший... Коли щось говорите, то не відкликайте ся ніколи, до сего, що „се або те є народови знане“. Дайте на все докази. Скажете — таж я уаргументував відносини святицїнства до справ народних. Яж сказав, що митрополит Шептицький виступив проти вчинку Січинського. Виходить що: „коваль завинив а слюсара повісили“. Чи за то, що зробить митрополит, має відповідати усе святицїнство? Чи з роботою митрополита зсолідаризувалось наше святицїнство? Я скажу, що ні! А що більше, наше американо-українське святицїнство дало своїми виступами по вічах в справі Січинського доказ, що йому справа Січинського та його особа єсть так дорогою, як кождому иньшому вірному синові України. Не забувайте мої панове на тое, що в жилах нашого дорогого героя пливе також кров „руського попа“, та єслиби не той Вами погорджуваний „піп“, то не знати чи і малибсье другого чоловіка, котрий заступив місце Січинського. На святицїнство накидаєсь без винятків та забулисье на тое, що отець Січинського був рівнож святицїником а коли той „піп“ з'умів виховати так сина, вляти в него любов до свого народу таку, на яку у нас мало хто здобувсь до тепер, та дати своїй суспільности так великого героя, то ясно, що і вітцєви мусіли бути дорогі справи народні.

Щоби з діл митрополити видавати суд о всім святицїнстві, гадаю не єсть то дуже мудро, а що більше, роблячий таке не знає обставин серед яких наш клир в Галичині знаходиться. Ви певно не знаєте сего, що митрополит а святицїнство „то со іннего“. Хто робить винним святицїнство за діла митрополита, то той певно не видить більше сьвіта як через свос віконце. Закидати нашому святицїнству брак патріотизму може лишень великий „політикер“ від Хлопського параграфу і сьму подібні. Що до Вас, д. кошовий, то я і не дпу-

юсь Вашому крикови. Вас на щось путнійшого і не стати. Ви самі на тім крику тільки розумієтесь як на значіню тих слів, що всадилисье в статут Вашої Січи. В жадній енциклопедії немож було знайти такого дивоглядного вислову як ви в згаданім місяці написали. Ви д. кошовий певно старо-красивих часописей не читаєте та і молодим з Галичини мусієсье виїхати, коли не знаєте, яку роль відіграло святицїнство в житю нашого народа, і то в житю так політичнім, просвітнім як і в економічнім. Кілько то святицїників терпіло і терпить за справи народні. Чи не малисьмо випадків, що святицїників за народні справи арештують та мов розбійника під ескортою війська відвозять до вязниці. Кілько святицїників знайдемо тут в Америці, котрі не з роскошей, але щоби позбутись переслідовань, так від ляцьких як і від своїх властей, утікли за море. Хтож то розбудив в Галичині любов до рідного слова? Хто виховав більшу часть руської інтелігенції, котра нині так завзято борєсь за права народу?

Правда, і святицїник не єсть святим, а чоловіком і зблудити та зле зробити може, і не раз зробити. Алеж нема правила без винятків, та колибсьмо себе змїряли, ми робітники, та чи иньший який стан святицїний тою самою міркою, котрою „вільнодумці“ американо-українські міряють святицїнство, то певно не гілший результат бувби. Єсть одна приповідка: „чогоб ся дурний чепив, колиб не було плота“. Та щоб „американо-українські вільнодумці“ по вічах говорили та по „Параграфах“ та „Союзах“ писали, колиб не було святицїників.

Однак я не мав на цілі боронити святицїників, як ви будете може гадати, бо вони від нікого сего не вимагають і самі в разі потреби з'уміють оборонитись. Я хотів сказати лиш д. кошовому, що праці жадної не розпочинаєсь так, як він розпочав. А тих пару слів сказав я лишень в обороні святиї правди.

Говорить д. Маланчук, що наші просвітїтелі роблять між нами роздір і незгоду, щоби ми не могли самостійно розвиватись. То стара пісенька. Ліпше було-б, колиб Ви місто крику взялись до праці позитивної та показали тим просвітителям, що самі о власних силах можете над собою працювати. Колиби того допнялисье то певно ті просвітїтелі до Вас не ішлиби роздір робити.

Однак, коли хто загадує працювати для народу, то не повинен кидати каменем на ніякий стан та на ніяку партію, тим більше на ту, котра много для народу зробила. Як будемо сваритись між собою і одні другим відмовляти прав до праці на народній ниві, та о-

гидити роботу одні других — то певно небогато зробимо та далеко не поїдемо. Не потреба доводити знова, що сполученими силами, без огляду на партії, без огляду на переконання релігійні можемо довести до чогось путнього.

Подивім ся на наших братів в Галичині! Таж і там єсть партії, котрі ведуть суперечки між собою а мимо сего, де народний інтерес вимагає спільної праці, там всі лучать ся до купи (крім кацапів) та в одній лаві виступають до борби з ворогом, що і Ляхи зауважали.

Що згідно, тихою, спільною, некрикливою працею можемо дійти до сего, що станемо в рядах цивілізованих народів — наводять нас на се також Галичина. Чи з'уміли-б Русини заложити та удержати тільки приватних шкіл, кілько они мають, наколи-б вони сварились між собою та одні на других гавкали через свої переконання. Погляньте на відозву закликаючи до основи приватної української гімназії в Рогатині. Знайдете тут побіч святицїника радикала, побіч націонал-демократа соціаліста і т. д. Тут всі згуртувались без взгляду на партії і переконання, бо їх лучила одна спільна ціль, одно спільне добро, **одна спільна свідомість народня**, а чого нам бракує та до чого ми на разі не можемо якось дорости.

У нас мимо горячих, патріотичних покликів до згуртування шкіл Вп. д. Андрейка всі дрїмали над сею справою доки Преосвященний Владика сам не заняв ся. Коли однак справу рушилось з місця, крику та галасу що не дай Бог. А чому? Бо один не хотів-би видіти при сій роботі Преосвященного, другий кричить тому, що сего діла він не розпочав а хто иньший, третій знова що иньшого і так в самих початках почалась кириця. Між нами єсть лишень людці, котрі лишень критикують, кричать, знеохочують других до праці а самі за яку-будь працю і недумують. Бще раз повторюю, що у нас брак спільної ідеї, котра-б лучила собою всякі народні стяги, брак витиченої спільної мети до котрої-б прямували всі спільно без ріжниць переконань.

Знайшлись одиниці, котрі наші спільні блуди пізнали та підносять ся накликування до згоди, до спільної праці, коли не хочемо затонути в мори иньших народів. Такою єсть допись д. В. Д. з Ньюарку в остатнім числі „Союзу“, котру можна рівнож уважати відповідею на відозву до Січей д. Маланчука.

Однак чи голоси ті накликують до спільної праці, до згоди з'уміють Американо-Українцям пригадати девізу „В лучности сила“ — чи зістануть „голосом вопіючого во пустині“ — будучність покаже.

Петро Кирилюн.

Допись з Бразилії.

З М. Маллет (Ріо Кляро)

Місцевість наша вже звична д. читачам „Свободи“ з давніших дописей висланих з Ріо Кляра; тепер однак руська часть звєсь тимчасово М. Маллет — назва від стації коїйової.

Давнішнє Ріо-Кляро (назва від ріки тогож імени) розтягалось на дуже великій простороні (близько 10 квадрат. миль) і в наслідок того адміністрація була надто утяжлива, коли ще до того зважить ся, що місточко містило ся не в середині коїльонії, але на самім краю всхідної части замешкалої майже виключно через Поляків. Борба Русинів о відділенє руської части від польської тягнєсь від 10-ти літ і труд наш увінчав ся на конець утворенєм поліційного дістрїкту Ріо Азуль (назва від ріки тогож імени). Однак вже в короткім часі сей поділ пішов в непамять в наслідок ляцької інтриги, та в наслідок нещасливого случаю, що першим комісаром призначено дуже жорстокого бразилїянина, котрий і наложив житєм підчас нежданої облави за одним з наших коїльонїстів. „Найdamackie plemię“ перейшло знов під адміністрацію наших любеньких побратимів і ми бідні пригноблені не з'організовані терпіли „польську господарку“ ще через кілька літ. — Коли але побудовано коїлю по наших боці і серед нас стануло аж дві стації (М. Маллет і Дорїзон), закипіло між нами на ново. Згуртовалисьмо ся побіч нових стацій, зажадалисьмо урядів почтових, а відтак і поділу Ріо-Кляра на часть руську, що увінчалось належним успіхом, бо вже від року утворено дістрїкт поліційний під назвою М. Маллет, а сими днями аванзувалисьмо на дістрїкт судейський, значить ся, вже нас не в'яже з польським Ріо Кляром ані одна нитка!

Полячки казять ся, бо наше місточко росте як на дріжджах, а їх упадає: ба, що більше, ясно кождому як на долоні, що кіт обернув ся хвостом до Ріо Кляра і що єго залежність від Малета вже заздалегідь предвиджена, бо тут всі условини до дальшої еволюції на місто повітове. Сей скорий розвій руської коїльонії радує наше серце, однак з другої сторони ділає на нас пригнобляючо сеєя обставина, що місточко заповняєсь надто сильно не руським елементом. Вже маємо тут цілу коницю бразилїянів і по троха Поляків. Нашого накликування, щоби оселялись свої купці і ремісники, не вислухали родимці, тай нині глядимо з боєм серця, як руська земля усуваєсь з наших рук в користь иньших племен; а з часом легко може і до того дійти, що і ту запровадять наші побратими добре вже нам звичну польську господарку. Власителі 40 моргових шакрів.

Русини не радо відпродают малі льоти чужим. Але вкінці нема иньшої ради, бо годі вздержувати розвій міста. Напротив 5-ох склепів руських є вже 10 бразилїйських і 2 польських; заєдно пхають ся і ремісники польські а Русини бульбу садять! Русин не дасть ся навчити, що з купецтва і з ремесла можна борше доробитись, як з uprawи бараболі і фасолі, — та якось так з натури освоїсь до ритя землі, що ані приснить ся єму морква. З торгівлею не малий клопіт, то купцями стають тільки поворотніші; з ремеслом нема тільки клопотів, тай нема спосібніших дітий до ремесла, як руські діти, але байдужність наша допровадить до того, що всі міста і місточка заповнять ся неруським елементом, а ми прецінь знаємо вже з галицької практики, яку шкоду наносить нам брак інтелігенції і міщанства по наших містах і місточках. Тож позір! Родимці учіть свої діти, а відтак давайте на практику до торговлі і до ремесла. Ось і в нас верх беруть чужі елементи, бо на 4-ох комісарів лиш один Русин, тай мабуть так випаде і з вибором 4-ох судів. До сего часу маємо так мале число виборців, що не-Русини злучившись до купи моглиб вибрати судів самих своїх. Тож тепер представте собі: руський дістрїкт з урядниками бразилїйськими і польськими.

(Продовженє на стор. 7-ій).

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"

Нічо не помагєє скоріше в деяких авах-ногах, здавленях, напруженях м'ясищ, ревматизмі, невралгії і усіх тїм подібних болях, як натравля PAIN EXPELLER-ом.

По всіх друг-сторях в цілї 23 і 50 цент. F. Ad. Richter & Co. 215 Pearl Str. New York

Повір на охоронну марку „Котвица“!

МЕТАЛЕВІ ОБЦАСИ І ЗАПЯТКИ

Зроблені зі сталі.

(Пішіть по цінім.)

G136

MADE OF STEEL

Для майнерів, фермерів, на-млярів і всіх, що працюють при тяжкій роботі. Будете поспішати довші часи боти. Они дадуть ся легко при-співати. Шведське слово їх вам в-ложити. Зроблять ваші старі че-боти як нові. Монтего купити їх у всіх оладках чоботів.

United Shoe Machinery Co., NEW YORK

„SVOBODA“

(LIBERTY)

The Ruthenian Weekly

Published every Thursday at
134 Hudson, New York, N. Y.

Published by

The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,

Superintendent

411 Washington Ave.,

BLIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,

editor

184 Hudson Str.,

NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,

manager,

184 Hudson Str.,

NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on
application.Entered as second-class matter
December 21, 1906, at the Post
Office at New York, N. Y., under
the Act of Congress of March 3,
1879.**„Свобода“**журнал для руського народа в
Америці і орган „Р. Н. Союзу“,
виходить що тижня в четвер і
коштує:в Америці на 12 місяців \$2.00
до стар. краю на 12 місяців \$2.00
в Америці на 6 місяців \$1.00Оплачувати газету треба всег-
да з гори.Гроші треба посылати в ре-
дакцію листом, або через ек-
спресовий, або поштою money
order (моні ордер). Money order
то є карточку, котру дістанете
від поштаря або агента на ек-
спресовій офісі, пішлить нам бо
без того ми не годні грошей ді-
стати.

Адрес:

„SVOBODA“

184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.**Се і те.**Чи ви читали коли байку
Крилова п. з. „Собачка і
слон“?„Маленька собачка по-
бачивши великого слона на
вулиці почала на нього
завзято дзвукати. А дзя-
вудила так голосно, що се
звернуло аж увагу прохо-
жих. Однак слон не пе-
рестрашався та не звер-
таючи зовсім уваги на со-
бачку, йшов далше в пе-
ред.Аж в решті якийсь біль-
ший пес розлучений непо-
трібним галасом уїдаючи
безвинно собачку поспитав
її: „Чого брешеш? Чи-ж
не бачиш, що слон навіть
найменшої уваги не звертає
на твоє лаяння?“А собачка відповіла: „Я
властиво не так брешу
на слона, бо знаю, що він
є тисяч разів від мене силь-
ніший, як тому, щоби
прохожі звернули сво-
ю увагу на цю собачку,
що бреше на такого вели-
кого слона. Можливо, що
хто погадає собі, що я є
такий відважний — і при-
знають мені слушність“...
Така собачка, мізеренька,
живуча охляпами з чу-
жого, панського стола, а о-
днак брехлива — се „Союз“.А її „брехання“ завжди
зверне увагу загалу своїм
галасом, то перше, а свід-тові дасть свідомість її без-
донної глупоти, то друге.Береться отся мізер-
нька собачка бавити в
критика. А забуває зовсім,
що аби бути критиком, тре-
ба бути передовсім чолові-
ком думачим, який гово-
рить, опираючись на об-
'єктивний знайомості річи,
а не на — уїданю.Гадає ся, що одиноком
ратунком для „Союзу“ у
сій недузї було б удати ся
до якогось доброго циду-
лика. Нехай він би вивер-
тів шановній редакції в ка-
міннообразнім лобі діру та
влив у чашку зо дві квар-
ті знання, то тоді може
світла редакція „Союзу“
научила б ся розрізняти
адвертайзмент від редакцій-
ної статі та не марнувала
365 днів в році на глупім
уїданю.Є се річку зовсім при-
родною, що Николай Крі-
вавий мусить оточувати ся
тисячами шпигів та кордо-
ном війська, кільки лиш ра-
зів хоче виткнути ніс за
свою палату. Бо він є в
Росії персоніфікацією при-
чин нужди і неволі народ-
них мас, бо підставу його
власти з одного боку ста-
новить темнота і невіже-
ство народа а з другого
сліпий послух соток тися-
чів закутих в мундури.Чим се однак витовкува-
ти, що президент Злучених
Держав, вибраний волею
більшости горожан в подоро-
жжя по своїм краю оточує
себе юркою тайних агентів
і багнетами?Невже є якась анальо-
гія поміж Злученими Дер-
жавама а Росією?...Минувшого тижня най-
знатніший японський полі-
тик, князь Гіробумі Іто, так
званий „японський Біс-
марк“ впав в Манджурії
від скритовійчої кулі Ко-
реанця. Впав від кулі Ко-
реанця, бувшого редактора
журнали, горячого про-
хильника свого народу, того
народу, якого край при-
глотив Япон, позбавив са-
мостійности, закував в кайдан-
и рабства. Вбійця здо-
лелений заявив, що свій
вчинок зробив з розумом.Замордоване князя Іто
має свій почин в націо-
нальнім фанатизмі. Вбійник
ясно зазначив, що він свій
вчинок сповнив аби піме-
стити свою вітчизну, щоб
пімстити ся передовсім на
тім чоловіці, який голов-
но був причиною недолі і поз-
бавлення самостійности Ко-
реї. Однак в учинку Коре-
анця була і особиста піме-
ста, позаяк князь Іто свого
часу, будучи ще генераль-
ним губернатором Кореї,
засудив на смерть кількох
приятелів вбійника.Вбійство князя Іто є отже
політичним вбійством.Нічо незвичайного! Хто
так як Япон з Кореєю цілий
край силою втиснув у своє
ярмо, позбавив цілий народ
його самостійности, сей і
мусить бути на се приго-
тований, що давлені будуть
свого права в такий спосіб
доходити. Так було від ві-ків, так діє ся днес і буде
діяти ся, доки на світі
будуть гноблені і гнобителі.**Москвофіли.**Від коли наш робучий
народ розпочав боротьбу за
свої права, зараз зачала ро-
сти його політична сила.
Кожний, хто уміє дивити
ся на світ, бачить се яс-
но. А найясніше бачать
се вороги робучого народа.
Давнішні вони не потребу-
вали оглядати ся на пра-
цюючі народні маси. Всі
уряди, були виключно для
панів. Хлоп, робітник, бід-
ний жид, купець міщани,
мусили мовчати і мовчки
терпіти усю неправду пан-
ського пановання. Панська
річ була панувати — а річ
бідних людей була слухати
панських прав і панського
пановання. Довго думав бід-
ний народ, що несправед-
ливий порядок мусить оста-
ти ся на світі на віки, що
на вічні віки мусять бути
богаті і бідні, що бороти ся
за долю бідного народу, за
правду і справедливий лад,
то нічо не допоможе а ще
стагає гріх на бідного чо-
ловіка.Та прийшов такий час,
що бідний народ прозрів.
Бідний народ пізнав, що
його недоля та біда не ідуть
з неба а тільки з панського
пановання та з панської по-
літики. Найліпший учитель
се біда. І ось біда поучила
нас, бідних людей розуму.
Як бідний народ побачив,
що від політики і сила і
право, то зараз сказав собі
так:Пани мають свою пан-
ську політику а від неї
свої панські права, то тре-
ба мати і робучому наро-
дові свою політику і здо-
бути свої права.Одним словом, простий,
бідний, робучий народ прий-
шов до політичної свідомості.Політична свідомість ро-
бучих мас є дуже небезпеч-
на для всіх ворогів робу-
чого народу. Для того ті во-
роги мусять усіма спосо-
бами старати ся о те, щоби
робучий народ не розу-
мів ся на політиці і лишив
ся в політичних справах
темний та невидючий. На
се вони уживають різних
способів. Ми поговоримо
нині про один такий спо-
сіб, що його уживають на-
ші вороги особливо у Га-
личині на згубу нашого
русько-українського робу-
чого народу. Сей спосіб на-
зиває ся москвофілство
або як звичайно кажеть ся
кацапетство а люди, що
таким способом обдурюють
наш народ, називають ся
москвофілами або кацапа-
ми.Хто вони такі і чого во-
ни хочуть?Москвофіли самі кажуть,
що вони хотять тільки,
щоби наш народ був разом
з московським народом „а-
дін народ“ — один нарід,
що вони боронять святаї
віри та святаї Руси і на-
віть кажуть, що они є прав-
диві приятелі хлопів.
Ми знаємо, що так є націлім світі, що кожда пар-
тія мусить боронити інте-
ресів якоїсь класи суспіль-
ної. Є партії робітницькі,
хлопські панські та шля-
хоцькі. Кожда партія боро-
нить інтересів тої класи,
до якої належить. Ніхто
ще не бачив такого, щоби
пр. шляхоцька партія бо-
ронила інтересів селянства
або робітників. А тепер за-
питаємо, до якої класи на-
лежать москвофільська пар-
тія?На се мусимо відповісти,
що ся партія є зовсім пан-
ська та шляхоцька.Москвофіли се справді
шляхоцька партія, котра
служить з усіх сил пан-
ській шляхоцькій справі.Та ба! — скаже дехто.
Таж у нас нема шляхти, то
звідки може бути у нас
шляхоцька партія? На се
ми мусимо сказати таке.Правда, у нас нема шля-
хти, але знайшли ся у нас
такі рабські, невольницькі
люди, що без шляхти не
можуть жити. Ті люди му-
сили собі конче вишукати
якусь шляхту, щоби мали
кому служити. А що у нас
шляхти нема, то ті люди
подумали собі так: нам
треба конче пристати до
такого народу, що має шля-
хту. І тому вони почали на-
гавт кричати, що наш на-
род з московським, то один
народ. Бо треба знати, що
москвофіли не лучать ся з
московським народом, а
тільки з московськими шку-
ролунами, з катами крово-
пійцями московських селян
і робітників. Досить про-
читати се що пишуть мо-
сквофіли про Росію. Кілько
злогби та брехні виляли на-
ші москвофіли на росій-
ських революціонерів, бор-
ців за свободу і долю ро-
сійського народа? І усе те
пишуть вони в обороні кро-
вопійця царя, високих його
урядників, офіцерів та
вельможної російської шля-
хти, що заграбила собі усі
землі а селян застала у
мирати з голоду. Ніколи
ще ніхто не читав, щоби
москвофіли робили інакше.
Тай не можуть вони інак-
ше робити, бо вони є вла-
сне партія не народних
мас, а партія народних гно-
бителів. Тай ще москвофі-
ли є поганіші як панські
партії у других народів. У
других народів, повстали
панські партії з того, що
там є пани а москвофіли
ідуть аж до московського
народу, щоби там знайти
собі панів, та щоби могли
служити панам. Ще й дру-
гих хотять тягнути за со-
бою! Такі у них рабські,
невольницькі душі.Та москвофіли служать
не лишень московським
панам-шляхті. Кожний ро-
зумний чоловік мусить за-
раз побачити, що в Гали-
чині, москвофільська
робота є дуже корисна
для польської шляхти.

Накладом „СВОБОДИ“ вийшли

Папері листовіокрашені гарними вінетами і пор-
третами наших руських геніїв —
Продав друкарня „Свободи“ по
ціні 50 цят. за 25 штук.

Кароль Гартнер.

Чи культура шкідлива?Давно минули часи, коли
то Rousseau назвав куль-
туру гріхом проти природи
і ззивав людство до пово-
рсту до цілком природного
життя, а все таки знайдеть
ся нині ще багато таких
прихильників природного
життя, що всі хиби соціаль-
ного устрою приписують
виключно культурі. А пре-
цінь кождий з нас нині
знає, як хибні мав погляди
на культуру славний фран-
цузський філософ Rousseau.
Сучасні етнографічні науки
переконали нас, що так
дуже вихвалювана ідилічна
невинність людей природи
є звичайною вигадкою і що
загальне зіпсуте, котре
являє ся вислідом загально
вितвореного смаку, не є
знаменем здегенерованого
людства, тільки радше зде-
генерованої доби, що з'являє
ся більше або менше у всіх
народів, які живуть навіть
некультурно, близько з при-
родою.Є то заслугою німецького
дослідника д-ра Івана Бльо-
ха, котрий в об'ємистім тво-
рі „Beitraege zur sex. Psy-
chopatie“, опертім на ве-
ликим обсягу знань німець-
кої літератури, доказав, що
природа те саме може ро-
бити, що звичайно уважає
ся ділом культури. Тепер
панує загальний пересуд,
по котрому дикі народи
ніби то о много від нас здо-
ровші, бо живуть все на
свіжійм воздуху, не знають
слабостей і вмирають на-
туральною смертю. В по-
сліднім зошиті „Archiv fuer
Rassen und Gesellschafts-
biologie“, чудовім і необ-
хідно потрібнім для дослід-
ників органі, подає німець-
кий штабовий лікар мари-
нарки Dr. Stefan свої спо-
стереження, які мав нагоду
зібрати на Бісмаркових о-
стровах і півострові Гізель-
ським.Мешканці тих країн що-
йно від 50 літ стикають ся з
білими і то нині навіть дуже
рідко. Не є они піяками,
бо імпорт алькоголю забо-
ронило німецьке правитель-
ство ще в 1886 р. За те они
налогів курці, але такими
вже й були ще перед при-
ходом Європейців. Чоловіки
ходять цілком голі. Жінки
носять з переду і з заду
довгі запаски. В часі сталої
погоди виходять чоловіки
на лови і рибарять або ви-
грівають ся на сонці мов
крокодили, коли тимчасом
жінки, як се буває в звичаю
у всіх диких народів, дітий
природи, обрабляють піль-
ну і домашню роботу. Ідять
там переважно мало мяса, а
більше риби і всякої ярини
та овочів. О борбі за хліб
насушний і житє й понята
не мають. Нема там ні го-
лодних ні жебраків, бо й
нема ні князів ні королів,
а до того ще ласкава маму-
ня — природа достарчає їм
щедро всілякого корму. З
висше наведеного готов кож-
дий з нас заключати, що
той нарід не знає слабостей
і нас розніжених Європей-
ців застрашив би своїм гар-том і витревалостю. А тим-
часом дість ся оно зовсім
противно. Їх пересічна дов-
гота життя є о много низша
чим у Європейців, що бу-
лоб доказом, що їх більш
переслідують хвороби, чим
нас білих. Число породів
також систематично вмен-
шаєть ся, так що небезо-
сновним видаєть ся нам
здогад подорожника Dem-
volfa, що мешканці одного
з островів йдуть на зустріч
нехибній загибелі.

(Конець слідує.)

**Алькоголь
з деревного трачяня.**В найновішій числі ча-
сописи „Technical World
Magazine“ оголошено, що
ноконець техніки вдало ся,
фабрично споряджувати аль-
коголь з деревного трачяня.
І се вдало ся спорядити не
сейтак званий woodalkohol,
уживаний до палення, але
дійсний спиртус. Спосіб
винайшло якихсь двох чи-
кагован, які поки що усі
подробіці держать у великій
тайні. Як говорять ся в
згаданім журналі, кошта
спорядження алькоголю ви-
носять всего 6 центів за
гальон. Се звучить вправді
наче казка, полягає однак
на дійснім обчисленю. В де-
ревнім промислі по з'ужит-
кованню усього, відпадає тра-
чяня около 8 мільонів тон.
Після нового процесу з од-
ної тони трачяня дасть ся
зробити 22½ гальонів пер-
ворядного спиртусу, якого
кошт виносив би около 50
цят. В продажі 15 цят. за
гальон даєб знаменитий
профит, та кинуло б на торг
матеріал, що дає більше
світла як нафта, більше
тепла, як антрацитовий ву-
голь а є попри се дешевше
від обох.Коли винахід дійсно о-
правдає се, що про нього
говорять, в техніці зазна-
чить ся велика зміна, а кро-
мі сего мож буде з'ужитко-
вати артикул на який до
днесь не було місця. До
днесь трачяня в промислі
деревнім було лиш великою
невигодою. Так приміром
коло тартаків в Chebysgan,
Mich. з часом нагромадила
ся гора трачяня, обіймаюча
чверть квадратної милі, а
висока на 40 стіп, та яка є
правдивим нещастем для
околиці. Коли покаже ся
практичність винаходу, то
ся гора трачяня для міста
буде майже тим, що жерело
нафти. Винахідники вже
найшли капіталістів, які
дають гроші на отворене
фабрик, а новітє Dupont
Powder Co. (трост пороху)
який спотребовує величез-
ну скількість алькоголю
хоче відчинити власну фаб-
рику.**РУСИНИ!** Спомагайте сво-
їх Русинів. — Посилайте
гроші до краю, купуйте
шифкати в Руській спіл-
ці Ruthenian Exchange Co.,
184 Hudson Str., New York.
Удавайте ся також до неї
в справах ґрунтових і
військових, котрі ся спіл-
ка точно виконує.

Книжки

Зі можна дістати вскладі книжок „Свободи“:

Америка	15
Ангел та пустельник і т. і.	15
Борба клас і чому бобітники організують ся	15
В Старім і Новім краю	25
Гріхи мільонерів і т. п. С. 7.	15
Дещо з історії православної місії в Америці	10
Дещо про зьвіюта	30
Дві левади і т. п. С. 5.	15
Дорога любови, то Божа дорога, С. 6.	15
Емігрант	15
Жовнір	10
Журавлі	10
Житє, зарібки, організації і т. п. в Спол. Державах	15
Земельне питає	15
Зуб за зуб	10
Історія Русь з образками	10
Капітал і праця	15
Книжка рахункова	50
Казка про Жидів	15
Многострадалий народ, огляд історії українського народу	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	\$2
Образки і загадки	10
Оповідання	15
Про відступників від рос. православія	10
Про нутро землі	25
Підземні скарби	25
Покуса	10
Про кінець світа	15
Псалтир	\$1
Розмова Поляка з Русиним	10
Смерть	10
Стародавні казки та оповідання	15
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітничая драма	15
Товариска ворожка	15
Унія в Америці	20
Хто з чого живе	15
Які то є люди на землі, а з образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Руско-англійський тлумач	60
Польско-англійський тлумач	60
Молитвенники в красній справі	
Бог Надежда моя	\$2 50
Хліб Душі	2.50
Druh Duszi	1.50
Druh Duszi (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вісник	1.50
Зборник	2.30

Також можна дістати: Книжечки колекторські церковні 10 Книжечки Братські 10 Метрики хрещення 3 Метрики шлюбні 3 Метрики смерті 3 Починий померших душ 10

Пишіть на адресу: **Swoboda,** 184 Hudson St., New York.

EMIL BACHMAN
BADGES, FLAGS, BANNERS & CAPS
580 SOUTH CENTER AVE. CHICAGO

Найбільша чесько-словацька і християнська фірма прапори, гузики, братські відзнаки, шанки та усі речі потрібні для братств в Америці

EMIL BACHMAN
680 So Centre Ave., Chicago, Ill.

Пишіть по наш великий, 60 сторін чисельний каталог, в якому містяться такі жотуні похвальних листів від усіх славянських братств в Америці. Пишіть до нас по словенськи або по руськи — як хто уміє. Знаємо по руськи читати але відповісти будемо по словенськи.

Dr. J. SZLUPAS,

1419 N. Main Ave., Scranton, Pa.
Можна его бачити в офісі: від 8-ої до 10-ої год. рано, від 2-ої до 4-ої попл., від 7-ої до 10-ої вечер.
Old P one 1269—B.

Im 317 намінами ЖЕЛІЗНИЧИЙ годинник для жінки і чоловіка, накручує ся без ключика, позолочуваний, а гваранцією на 20 літ, подвійні куверти красно вирівані. Ходить безупинно та спеціально зроблений для людей, котрі роблять при життєвих і гварантує ся на 20 літ. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кождо адресу за послілатою (C. O. D.) \$5.75 і за зворотом сей силки, в тим правом, що кождий може його оглянути, і если йому не подобає ся — то тоді не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у нашого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочений ланцюжок в даровиско — додає ся даром до кождого годинника.

Excelsior Watch Co.,
1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Подаю отрим до відома ширшому загалові, що в мой **Заграничний канцелярії адвокати** полагоджую всякі справи старокравів так цивільні, калі і кримінальні і то: повномочія, контракти купна і продажі, заміни, даровани, всякі спори о дошки квоти, спори фамілійні о узянє вітцтва і аліментів як також спори розводів. Продаю і купую майна в Краю. Увільнення від вправ і контроль як також замельдованє до асентурунку полагоджую в привисаній дорожній урядовій.

Важне! Звертаю Вашу увагу, що я сам єсьм правником австрійським а понадо віддаєм менеджменту моеї канцелярії докторови прав і адвокату красному. Канцелярія моя отже є хіба однією компетенція до перепровадження всяких справ адвокати в Старім Краю. Бєть се дуже важне для всіх тих, що мають до полагодження справи правні в Ст. Краю, бо суть тут преріжні т. зв. „бюра адвокати“ але правдивого адвоката не знайдете там а певністю.

Для вигоди місцевих і доокресних Русинів канцелярія моя **отверта щоденно до год. 9-ої в вечер.** По занятю приййдіть до мене, а знайдете дійсно пораді і поміч правну. Приходіть отже або пишіть на адресу:

Emanuel Teodorowicz,
FOREIGN LAW OFFICE,
150 E. 7th Street, NEW YORK, N. Y.

„ДУШПАСТИР“
се прекрасна, щиро-руська церковно-народна Газета.

Виходить в Нью Йорку кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі світа. В „Душпастир-и“ друкують ся важні для всіх оголошення гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмислих, і красних образків. „Душпастир“ всім подобає ся — всі его хвалять.

Коштує на цілий рік так тут в Америці як і до старого краю всего лиш **\$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир“:

Canoga, Sask., Canada, Март 29, 19 9

Всечесна Редакція Душпастира! — „Признаю Вам щиро правду, що ніяка часопись так не вдовольня мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир“... Ся часопись то єсть так, якби в дуже сильну пошуку, легкий, маністий дощ... Нехай засіє благодать Божа над сим початком так гарного і святаго діла! — З поважанем, Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастира“, майже щодня. Тож заможайте „Душпастир“ чим-ськоше для себе і для Ваших своїх і знайомих тутки і в краю.

„Душпастир“ повинен бути в кождій руській хаті.

Гроші на „Душпастир“ треба посилати (найліпше поштовим моней-ордером) на імя: **Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.**

*** ROSE'S IMPROVED ANTISEPTIC CATARRH JELLY ***
Guaranteed by The Rose M'fg. Co. under the Food and Drugs Act, June 30, 1906 Serial No. 25104.

Натар жолудна є часто взятий хибно за нетравленє.

ЗАРОДОК катаровий затроне носові перепони, входить до горла а опісля до жолудка, витягаючи за собою зародки, через що постає слабість. Правильний рух здорового жолудка устає. Кори не може бути ні стравлений ні з'ужитий. Влісто усунути причину, лікарі старають ся штучним способом привернути природне діланє жолудка, а не старають ся усунути ті зародки, виноті діткнули часті або повдержали всі неправильності. — Розого Антисептичний Плин проти Катару є правдивим домашнім ліком, зовсім відмінним своїм виробом від всіх других того роду ліків дотепер існуючих. — Є се сильний слизистий плин, привертуючий скоро силу і житєвість. Кожного рода катар може бути виличений если уживає ся сего успокоючого, гоючого средства. — 15,000,000 штук продано а 50,000 антикарів продає его. — Немає в собі жадної кокаїни, ані ніяких шкідливих домішок.

Розого Антисептичний Плин проти Катару збиває мікроби сейчас. Його діланє на слезову оболонку є антисептичне, а що складаєть ся з многих гоючих складників, сповняє свою річ належно, недопускаючи до ширєня ся зарази, гоїть заражену часті і усуває катарове затруте. Природа робить решту. — Розого Антисептичний Плин проти Катару може бути також ужитий в слізючих слабостях, як: Ужущє очюлю, опадом, попарєнє, опадєнє ідоантою ростюню, скальченє барбером, задигнєнє, попуканє скіри, звиженє складів руки, попарєнє, відмороженє, укушення комарів, сланєє ся рук, тасємєць (робакі), загнітниця, всякі рани, попарєнє голови, чираки, опадєнє сонцем, ятєрєня (роплєнє), попуканє губ. — Пішіть 2-центову поштову марку, а дістанете даром один кусок на пробу. Замовуєть ся і втішнєсь ним. Він усуне Вам сейчас катар носовий і заскотить Вас до дальшого уживаня його. Пишіть по него сейчас. — Ціна 25 центів за один пакетик.

ВИБРАЄ
THE ROSE M'FG. CO.
333 JAY STREET, BROOKLYN, N. Y.

Позір, Братя Русини! Я вироблює з найліпшого матеріалу за найнижчої ціни **Братські шанки, Відзнаки, Ласи, Брошки, фани, Хоругви, Уніформи, Печатки** всякого рода так для братств, як і для поодиноких осіб.

Продаю майліпші види а життя Ісуса Христа від Рождества аж до Вознесєня. Продаю також книжки до молєня і свєтєскі: руські, польські і словенські по дуже низьких цінах. — Єсьм Русиним, а до того членом Р. Н. Союзу. Проч а чужини! Удавайтєсь лиш до свого! Як хто знає, най так пише. За роботу гварантую. Моя адреса така:

Stefan Kalakuka
215 Moran Court, Scranton, Pa.

Російсько-Американська Лінія.
Одинона без пересіданя лінія поміж Росією а Америкою.

Почтові пароходи.
Пароход „Бірма“ — жовтня 2-го 1909.
Двошрубовий парохід „Росія“ — листопада 6-го 1909.

Ті, що їдуть в кабінах суть у вільності від оглядин в Кестлгарде і вїсїдають впрост в порті, если они вїстали оглянені через лікарів і урядників на шифі.

Ціни умірковані.

За близькими інформація ми звертати ся до:
A. Johnson & Co.,
Gen. Pass. Agent,
27 Broadway, NEW YORK, N. Y.

Одинокий руський адвокат і нотар на цілу Америку
Доктор прав
ЮЛІАН ЧУПНА
Консулярний комісар.

Полагоджує всі справи в Галіччині. Процєс спадковий і ґрунтовий. Відбор гроші від довжників. Справи військові. Споряджує контракти, повномочія і аніші документи. Перепроваджує інтабу ліції і всі вписє рішотечні. 2-3 N. Main Str. WILKES-BARRE, PA
Адрес поштовий: JULIAN CZUPKA, LL. D P. O. Box 373. WILKES-BARRE, PA.

THE FIRST NATIONAL BANK
OF MINERSVILLE, PA.
Капітал \$50,000.00. Надвишка і нерозділені зиски \$93,000.00.
Заснований 1864 року.
Провадить загальний банковий бизнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і лєрє лєс гроші до всіх частий світа, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послідних 5 літ і вносять тепер около \$500,000.00.
Гроші пересилає через фірм Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

ОДИНОКИЙ РУССКИЙ ФОТОГРАФ ПАВЛО ГУРДУС
77 Newark Ave., близько Henderson St., JERSEY CITY, N. J.

Приййдіть до моеї робітні і придивіть ся мой роботі, а яко правдиві знатокі переконаетесь, що я більше даю, чим обіцяю. Фотографії виконую старанно і в всякою точности.

Дивіть ся добре на номер дому! **P. HURDUS,**
77 Newark Ave., near Henderson St., JERSEY CITY, N. J.

ВИРОБИ БРАЦКІ
шанкі, шанки, відзнаки, хоругви, уніформи.

Ціни і проєкт висилає даром

Можете писати до нас по руськи, словенськи або польськи.

R. H. MORGAN
13 N. MAIN ST. SHENANDOAH, PA.

Русини Пітсбурга і околиці!
Чи Ви знаєте, що **German Savings & Deposit Bank** на розі 14-ої і Carson ул., South Side, **Pittsburg, Pa.**

є найбезпечнішим банком? Не знаєте, то загляньте до справовданя стейтових контролєрів, що узнали наш Банк за один з найсолідніших і найпевніших в Пенсильвеї. Мавток 5,000,000.00. Платимо 4 проц.

Шифарти на всі лінії. Висилка грошин, справи нотаріальні, військові і т. и.

Й. Е. Рот, преде,
А. П. Міллер, касієр,
Ал. Бучак, ур. банку.

Свій до свого!
Нумо Братя! Свій до свого! До Мамроша! Всі до одного! Чужих усіх поминайте, Тільки свого підпирайте. Мамрош Русин справедливий, А в бизнесі все уцтивий — Хто-же хоче більше знати, Прому прийти й переконатись. Горівки найлучші має, Їо злих зовсім не тримає. Й так віську, комовицю, Для всіх добру сливовицю Арак, коняк, рум, палєнка І кмінівка солоденька; Вина рівнож всі хороші І то за дешеві гроші. Пиво свєжє і холодне — Лучше бути вже не годне. Є пїгарє, щоб курити Лїш у него тра кушити. Тому Братя, памятайте, Та до нього завертайте. А ті, що з котрїв приїжджають Най сей адрес памятають: **Trof. Mamrosh,** 110 Morris str., Jersey City, N. J.

Руска Агенція Корабельна і Пересилка Грошей

з капією 15,000 доларів і ще констелю Стейту Нью Йорк.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує слїдуючі справи:
Пересилає гроші до всіх країв по цінах можливо найтанших і як найкорше.
Продає Шифарти на ріжні лінії корабельні до старого краю і з краю до Америки по найтанших цінах.
Виробляє повновласти, контракти купна і продажі заосмотрєні підписом конзуля; перепроваджує велкі нші справи зі судами і старокравими властями.
Полагоджує справи військові, як увільненє від асєтирунку, військовий контролі, увільненє від вправ і т. п.
Мінєє гроші — старокравів на америкальські і америкальські на краєві після бїжучого курсу.

Адреса:
Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson Str., New York, N. Y.

Одинона вірцево уряджена
ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ“

затрудняє добре вишколений друнарсний персонал, посїдає найновіші машини, як томе ріжнородні гарні черенки і приприси.

Виконує **всякі друнарсні роботи** точно, гарно і по низьких цінах.

Впов. Родимці, як томе Відділи і члєни Р. Н. Союзу повинні в всяких друкарських роботах удавати ся лишє до своєї друкарні „Свободи.“ — Адрес:
184 Hudson Street, New York, N. Y.

АРТИСТ РІЗБЯР
Евгеній Василенко
виконує усі роботи входячі в обсяг церковної штуни, як:

- ІКОНОСТАСИ
- ВІВАТИ
- ПРЕСТОЛИ
- БАЛЬДАХИНИ і т. д.

Золотить і малує ікони. Усі роботи виконує добросовісно.

EUGENY VASYLENKO
337 W Center St., Shenandoah, Pa.

Оден з найбільших броварів в Америці.

Варить пиво на краєвий спосіб, без всяких примішок.

Хто лиш раз покоштує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него ніколи не болить, бо єсть здорове і поживне.

Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS,
Lager Beer Brewery,
435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.